

Nr 92.

Av herr Gustafson i Göteborg m. fl., *angående en snabbutredning i syfte att få till stånd en bättre organisation av riksdagsarbetet.*

Frågan om riksdagens arbetsformer har under de senaste årtiondena varit föremål för stort intresse. Ett stort antal motioner har väckts, och 1931, 1943 och 1946 års utredningar har framlagt ett flertal rationaliseringsförslag, av vilka åtskilliga realiserats. Icke desto mindre återstår enligt vår uppfattning mycket att göra, innan arbetet kan sägas vara organiserat på ett tillfredsställande sätt.

Det är framför allt den långa sessionstiden och uppdelningen i vår- och höstsession, som inger betänkligheter. Tanken på två sessioner väcktes redan i början på detta århundrade och framfördes sedan vid åtskilliga tillfällen men avvisades med hänvisning till de uppenbara nackdelar som är förenade med detta system. Konstitutionsutskottet framhöll bl. a. år 1922 i denna fråga att den ifrågasatta anordningen enligt utskottets mening i realiteten skulle medföra en stark begränsning av möjligheten för medlemmar av vissa samhällsgrupper att över huvud åtaga sig riksdagsmannaupdrag. Vidare framhölls att en uppdelning av arbetstiden på två sessioner skulle innebära ett avbrott i arbetets kontinuitet som skulle bli hinderligt för arbetets snabba och enhetliga fortgång, att det kunde befaras att arbetsintensiteten under den första sessionen skulle bli lidande på att till en andra session kunde uppskjutas ärenden som icke utan svårighet kunde medhinnas vid den första sessionen, ävensom att anordningen alltså sannolikt skulle leda till en förlängning i stället för en förkortning av riksdagstiden.

Detta uttalande, som gjordes under helt andra förhållanden, har blivit besannat, sedan nu höstriksdagen efter förslag från 1946 års utredning betraktas som en normal företeelse. Det förhållandet att riksdagen numera är samlad under hela vintern och våren och dessutom under en stor del av hösten innebär att det blivit allt svårare att förena riksdagsarbetet med en verksamhet utanför det politiska livets område. Härigenom löper riksdagen risk att förlora den levande kontakten med stora områden av samhällslivet.

Om nu arbetsvolymen för riksdagen vore så stor att den nödvändiggjorde ett helårsarbete, fränsett uppehåll under sommaren, så hade man ingenting annat att göra än att acceptera nackdelarna med en sådan arbets-

form. 1943 års utredning ansåg att det vid den tidpunkten stod en betydande tidsmarginal till förfogande för ytterligare intensifiering och koncentrerings av arbetet, som kunde möjliggöra en avsevärd förkortning av sessionstiden. 1946 års utredning var emellertid pessimistisk på denna punkt. Vi anser för vår del att en betydande rationalisering är möjlig. Denna skulle kunna ske på två vägar. Antingen kan man genom grundlagsändringar få till stånd en ändring av sessionstiden och en förändring av t. ex. utskottsorganisationen, eller också kan man sträva efter att åstadkomma förbättringar inom de nuvarande grundlagsbestämmelsernas ram. Den förra vägen är tidskrävande och kan ej leda till resultat förrän tidigast år 1958. Ehuru vi för vår del närmast är böjda att tro att det blir nödvändigt att vidtaga sådana åtgärder, skulle vi emellertid nu vilja begränsa oss till att föreslå en utredning som tar sikte på möjligheterna att rationalisera på den andra av de två vägarna.

Häremot kan invändas att det redan ingår i talmännens och talmanskonferensens uppgifter att organisera riksdagsarbetet. Följande bestämmelse, som på förslag av 1931 års utredning inflöt i de reglementariska föreskrifterna: »Talmännen skola tillse att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande» överflyttades ju år 1949 till riksdagsordningens § 50 för att därigenom understryka vikten av bestämmelsen. Samtidigt grundlagsfästes även talmanskonferensen.

Det är emellertid uppenbart att de övriga arbetsuppgifterna för talmanskonferensens medlemmar är så tidskrävande, att dessa inte rimligen kan hinna med ett omfattande organisationsarbete. Sedan nackdelarna med det nuvarande systemet belysts i motion II: 80 förra året, hemställdes i höstas i en skrivelse till talmanskonferensen om en mera tillfredsställande planering av höstriksdagens arbete. Någon ordentlig planering gjordes emellertid inte. Den riksdagsledamot, som under hösten i stort sett var befriad från utskottsarbete, kunde trots detta inte i förväg disponera sin tid för uppgifterna utanför riksdagen. Först på tisdagen kunde han som regel få besked huruvida arbetsplenum skulle anordnas påföljande dag. I början av höstsessionen började arbetsplena ofta ej förrän kl. 14 i syfte att frilägga förmiddagen för andra uppgifter, men eftersom även ett sådant arrangemang endast meddelades en dag i förväg, fick ändå hela dagen reserveras.

En utredning av det slag, som vi äsyftar, skulle ha till uppgift att föreslå en sådan uppläggning av vårriksdagens arbete att höstriksdagen helst i regel bleve onödig eller att den i varje fall bleve organiserad på ett sådant sätt, att man inte i onödan försvårade deltagande i riksdagsarbete även från deras sida, som ej är att betrakta som yrkespolitiker. Utredningen borde gå igenom det nuvarande arbetssättet inom utskott och kamrar och föreslå rationaliseringar på alla sådana områden, där det är möjligt. Det finns visserligen ett visst berättigande i uttalandet i 1946 års utredning om

att det politiska arbetet icke utan nackdel låter sig insnöras i ett på grundval av omsorgsfulla arbetsstudier snävt tillmätt tidsschema. Man kan icke lägga precis samma synpunkter på riksdagsarbetets organisation som på organisationsproblem inom andra områden. Detta bör dock icke hindra att man från denna utgångspunkt ändå tillgodogör sig erfarenheterna från den teoretiskt och praktiskt utbildade expertis på detta område som t. ex. finns inom statens organisationsnämnd. Utredningen borde särskilt uppmärksamma arbetsordningen inom utskotten, organisationen inom utskottskanslierna, planeringen av kamrarnas plena, möjligheterna att i samarbete med Kungl. Maj:t påskynda avlämnandet av propositioner etc. Den redan av 1931 års utredning väckta frågan om förkortning av påskferierna borde även tagas upp. Med tanke på erfarenheterna från talmanskonferensens arbete borde utredningen även pröva den tidigare väckta tanken på en särskild tjänsteman som verkställande ledamot av konferensen med uppgift att samordna och planera arbetet.

Utredningen, som även bör innefatta en ledamot med kännedom om arbetsförhållandena inom Kungl. Maj:ts kansli, bör vara färdig med sitt arbete i så god tid att förslag om grundlagsändringar kan framställas inom nuvarande riksdagsperiod för den händelse utredningen skulle komma till det resultatet, att en tillfredsställande organisation ej kan vinnas inom de nuvarande grundlagsbestämmelsernas ram.

Utredningen skulle kunna komma till stånd antingen genom konstitutionsutskottets försorg eller efter skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning.

Med stöd av det ovan anförda får vi hemställa,

att en snabbutredning, innefattande förutom representanter för riksdagen även bl. a. expertis i fråga om organisationsarbete, måtte tillsättas i syfte att få till stånd en bättre organisation av riksdagsarbetet.

Stockholm den 23 januari 1953.

Carl S:son Schmidt.

Gösta Åqvist.

Gustaf Kollberg.

Brita Elmén.

Sven Gustafson.

Folke Nihlfors.

Margit Vinge.